

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/63/2020
Identifikačné číslo spisu: 6217203687
Dátum vydania rozhodnutia: 27.05.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:6217203687.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Ing. A. Q., bývajúceho v K. XX, zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Frankom, JUDr. Peter Franko, advokátska kancelária s.r.o., so sídlom v Košiciach, Popradská 82, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 71, o náhradu škody spôsobenej pri výkone verejnej moci, vedenej na Okresnom súde Veľký Krtíš pod sp. zn. 10C/15/2017, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. septembra 2019 sp. zn. 13Co/128/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 26. septembra 2019 sp. zn. 13Co/128/2018 a rozsudok Okresného súdu Veľký Krtíš z 31. januára 2018 č. k. 10C/15/2017-106 z r u š u j e a v e c v r a c i a Okresnému súdu Veľký Krtíš na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Veľký Krtíš (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom z 31. januára 2018 č. k. 10C/15/2017-106 zamietol žalobu žalobcu a priznal žalovanej nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

1.1. Žalobca sa podanou žalobou domáhal, aby súd zaviazal žalovanú zaplatiť mu náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 50 000 €, náhradu zaplatených trov právneho zastúpenia vo výške 1 616,15 € a náhradu trov konania. Žalobu odôvodnil tým, že voči jeho osobe bolo vznesené obvinenie pre trestný čin sprenevery, v dôsledku čoho bol uznaný vinným a bol mu nižšími súdmi uložený trest. V dôsledku obnovy konania bol potom ostatným rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5To/49/2014 zo 4. novembra 2014 spod žaloby oslobodený. Dňa 24. októbra 2016 požiadal žalobca žalovanú o prerokovanie jeho nároku. Listom z 24. apríla 2017 žalovaná oznámila žalobcovi, že žiadosť je nedôvodná.

1.2. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 8 ods. 1 písm. b/ a § 27 ods. 2 zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 514/2003“). Na vec aplikoval tiež ustanovenie § 4 ods. 1, § 6 ods. 1, § 22 ods. 1, 2 a 3 a § 23 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo

jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len „zákon č. 58/1969“)

1.3. Keďže žalovaná vzniesla námietku premlčania, prvostupňový súd konštatoval, že nárok žalobcu je premlčaný a žalobu zamietol.

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 26. septembra 2019 sp. zn. 13Co/128/2018 prvostupňový rozsudok potvrdil a žalovanej náhradu odvolacích trov nepriznal.

2.1. Žalobca podané dovolanie (správne malo byť odvolanie, pozn.) ťažiskovo odôvodnil tým, že jeho nárok uplatnený žalobou nie je premlčaný. Odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie dospel k záveru, že k premlčaniu nároku žalobcu v tomto konkrétnom prípade došlo v dôsledku uplynutia jednoročnej lehoty podľa § 23 zákona č. 58/1969.

2.2. Pokiaľ žalobca tvrdil, že v danom prípade nemali byť aplikované ustanovenia zákona č. 58/1969, odvolací súd uviedol, že rozhodujúcou okolnosťou pre posúdenie opodstatnenosti žaloby je rozsudok Okresného súdu Veľký Krtíš sp. zn. 1T/124/00 z 5. septembra 2001 v spojitosti s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 2To/1034/01 zo 14. februára 2002, ktorý bol zrušený dňa 4. novembra 2014, kedy nadobudol právoplatnosť rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5To/49/2014, ktorým bol žalobca spod obžaloby oslobodený. Nezákonným rozhodnutím v danom prípade je rozsudok Okresného súdu Veľký Krtíš sp. zn. 1T/124/00 z 5. septembra 2001 v spojitosti s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 2To/1034/01 zo 14. februára 2002, ktoré boli vydané pred účinnosťou zákona č. 514/2003. Vychádzajúc z ustanovenia § 27 ods. 1 a 2 zákona č. 514/2003 prvostupňový súd správne aplikoval na vec ustanovenia zákona č. 58/1969. V tejto súvislosti odvolací súd poukázal na stabilnú rozhodovaciu prax Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“), napr. rozhodnutie sp. zn. 7Cdo/145/2017, 5Cdo/126/2009, 3Cdo/32/2007, 1Cdo/16/2005, 3MCdo/12/2005 a 3Cdo/137/2017, ako aj na rozhodovaciu prax Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“), napr. II. ÚS 467/2008 a III. ÚS 363/2006.

2.3. Odvolací súd v ďalšom odcitoval ustanovenie § 23 zákona č. 58/1969 a uviedol, že rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 5To/49/2014, ktorým bol žalobca spod obžaloby oslobodený, nadobudol právoplatnosť 4. novembra 2014. Žaloba o náhradu škody bola žalobcom podaná na súd dňa 15. mája 2017, teda po uplynutí premlčacej doby v zmysle citovaného § 23 zákona č. 58/1969, uzavrel odvolací súd.

2.4. Úspešnej žalovanej náhradu odvolacích trov nepriznal z dôvodu, že jej preukázateľne žiadne odvolacie trovy nevznikli.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzoval najskôr z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podľa jeho názoru je dovolanie dôvodné, lebo napadnutý rozsudok spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Žiadal, aby najvyšší súd zrušil obe rozhodnutia nižších súdov a vec vrátil na ďalšie konanie. Za doteraz nevyriešené považoval dve právne otázky, a to

(i) „na základe akého predpisu sa posudzuje náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená nezákonnými rozhodnutiami o treste, ktoré boli právoplatné za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. a neskôr zrušené rozhodnutiami súdov v čase účinnosti zákona č. 514/2003 Z.z.“ a

(ii) „v akej lehote sa tento nárok premlčuje?“

3.1. V tejto súvislosti žalobca uviedol, že nižšie súdy nesprávne posúdili jeho nárok ako nárok na náhradu škody, hoci sa on domáhal náhrady nemajetkovej ujmy, na ktorý nárok sa ustanovenie § 27 ods. 2 zákona č. 514/2003 nevzťahuje, a teda nebol premlčaný a naďalej bol uplatniteľný. Podľa jeho názoru sa premlčanie náhrady nemajetkovej ujmy spravuje všeobecnou trojročnou lehotou podľa § 101 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“).

3.2. Z opatrnosti a pri zachovaní vyššie uvedených dovolacích výhrad žalobca poukázal na dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ a c/ CSP, argumentujúc neexistenciou resp. nedostupnosťou jednotnej databázy všetkých dovolacích rozhodnutí.

4. Žalovaná sa k dovolaniu žalobcu nevyjadрила.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427

ods. 1 CSP) žalobca ako strana sporu, zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 CSP) a v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň aj dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Pokiaľ zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

6.1. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

6.2. V zmysle § 432 ods. 1 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

6.3. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

7. Najvyšší súd (aj) s použitím výkladového pravidla uvedeného v § 124 ods. 1 CSP ustálil, že žalobca v podanom dovolaní namietal, že nižšie súdy nesprávne posúdili otázku premlčania jeho nároku na náhradu nemajetkovej ujmy. Nižšie súdy v tejto súvislosti aplikovali ustanovenie § 23 zákona č. 58/1969, hoci podľa jeho názoru sa premlčanie náhrady nemajetkovej ujmy spravovalo všeobecnou trojročnou lehotou podľa § 101 OZ [bod 3(i), 3(ii) a 3.1.]. Žalobca nastolenú právnu otázku spojil s dovolaním podľa § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ CSP, dôvodiac neexistenciou resp. nedostupnosťou jednotnej databázy všetkých dovolacích rozhodnutí (bod 3 a 3.2.).

8. Najvyšší súd už v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/177/2005 z 31. mája 2007 uviedol, že ak „odvolací súd dospel k záveru, že žalobcovi nemožno priznať nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zák. č. 58/1969 Zb., je jeho záver síce v súlade s vymedzením náhrady škody podľa vnútroštátnej právnej úpravy (§ 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka), neobstojí však vo svetle chápania náhrady škody, ktoré vyplýva z čl. 5 ods. 5 Dohovoru, ktorý sú súdy povinné aplikovať prednostne pred zákonom“.

8.1. Vo veci sp. zn. 3Cdo/191/2017 z 21. júna 2018 skôr vyslovený názor najvyšší súd rozvinul, keď uviedol, že „[p]odľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva sa škodou v zmysle čl. 5 ods. 5 Dohovoru rozumie škoda materiálna, tak i nemateriálna“. V zhode s názorom odvolacieho súdu ďalej najvyšší súd uviedol, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy sa nepremlčuje podľa § 23 zákona č. 58/1969, ale „nárok na náhradu nemajetkovej ujmy sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe podľa § 101 Občianskeho zákonníka“. K uvedenému najvyšší súd dodal, že „osobitná právna úprava premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy ... nie (je, pozn.) upravená v zákone č. 58/1969 Zb. a neupravuje ju ani Dohovor. Preto sa ako nevyhnutné javí (§ 20 zákona č. 58/1969 Zb.) subsidiárne použitie § 101 Občianskeho zákonníka, ktorý je zároveň podľa jeho ustanovenia § 853 subsidiárnym predpisom na občianskoprávne vzťahy, pokiaľ tieto nie sú osobitne upravené ani týmto, ani iným zákonom, pričom tieto sa spravujú ustanoveniami tohto zákona, ktoré upravujú tieto vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie“.

8.2. Vo veci sp. zn. 2Cdo/142/2017 z 31. júla 2018 najvyšší súd uviedol, že „odvolací súd nesprávne posúdil nárok žalobcu podľa zákona č. 58/1969 Zb. Správne posúdenie nároku bolo nutné vykladať podľa § 101 Občianskeho zákonníka. Vec prejednávajúci senát sa stotožňuje s právnymi závermi najvyššieho súdu uvedenými v odôvodnení rozhodnutia Najvyššieho súdu ... sp. zn. 3Cdo/191/2017, na

ktoré zároveň aj poukazuje, a v ktorom dovolací súd dospel k záveru, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb. sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe podľa § 101 Občianskeho zákonníka".

8.3. Podobne v rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/75/2017 z 30. septembra 2019 najvyšší súd uviedol, že „odvolací súd otázku č. 2/ (či premlčanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy za rozhodnutie o väzbe má byť posudzované podľa § 23 zákona č. 58/1969 Zb.) vyriešil správne, keď premlčanie nároku posudzoval podľa Občianskeho zákonníka. Zákon č. 58/1969 Zb. totiž náhradu nemajetkovej ujmy neupravoval, a teda nepoznal. ... V súvislosti s otázkou premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb. poukazuje dovolací súd aj na uznesenie najvyššieho súdu z 22. 11. 2017 sp. zn. 7Cdo/194/2016, v ktorom najvyšší súd vyslovil názor, že zákon č. 58/1969 Zb. mal vo vzťahu k Občianskemu zákonníku povahu osobitného predpisu, čo zjavne mohlo platiť len na otázky upravované oboma týmito predpismi. O prípad takejto konkurencie nešlo pri práve na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktoré zákon č. 58/1969 Zb. nepoznal. Preto muselo byť logicky vylúčené tiež to, aby mohol upraviť aj podmienky výkonu ním nepoznaného práva (vrátane premlčania)".

9. Pojem „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu" definuje judikát R 71/2018 tak, že doň patria predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (3Cdo/204/2018).

10. Podľa názoru dovolacieho súdu sa odvolací (ale i prvostupňový) súd riešením „dovolacej" otázky nastolenej žalobcom (bod 7) - v rozsahu posúdenia nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 23 zákona č. 58/1969 - odklonil od podstaty všeobecných právnych záverov dovolacieho súdu uvedených v rozhodnutiach, podstatná časť ktorých bola vyššie citovaná (bod 8). Nosné dôvody (ratio decidendi) oboch nižších súdnych rozhodnutí, na základe ktorých bola žaloba zamietnutá (prvostupňový súd) resp. rozhodnutie o zamietnutí žaloby bolo potvrdené (odvolací súd) sa preto dostali do kolízie s právnymi závermi zodpovedajúcimi ustálenej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. Správny bol preto právny názor žalobcu, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 sa premlčuje vo všeobecnej trojročnej premlčacej dobe podľa § 101 OZ.

11. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. a/ CSP je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

12. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

13. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.